

آجى گۆنلر، سۆيچى گۆنلر!

(مرحوم اجو شفيقى نينگ ياتلامالاريندان)

21.03.1953 – 26.12.2008

«من اولىم-دە، اولمز آصلا عاصلار،
من اولىم-دە، اولمز أصلانسىللار،
منى ياغشىنىقدا ياتلاسا بىرى،
ديرى من، دىرى.» آنساسلطان كىيلوا

بو گونلر كسليم گويچىنىيار، ايندى گۈزۈم-دە اونجاقلى كىسە نوق. يادكشىلىكىم. دە كۆتە لىپ باربار، باشىمدان
ئچن گونلرى غالاما گچىرمىكى خواهش ادىپ... يوز توتىوم.

چاغالىق ھم ياشلىق دۇريرىم

او باميز باش يووسغا، اينگ قادىمى توركمىن اوپالارى نينگ بىرى. بو او بانىنگ او زىنە مخصوص تارىخى بار.
ارضاشا صاحرانى باسيپ آمازдан او نىڭ بو يerde اركىن ياشاب يۈرن آداملار بىلن حكومت يىنگ باسيباليجلىقللى
سياستى نينگ آراسىندا الميداما چاقاشىق بولاندىغىنى ياشولى لاريميز گوررونگ بىرە ردى. ايلايتادا- دا
او باميزينگ ايلرى يانىنداقى مرتع يىرلىرى گلەمىشىكلەر بىرە بولوب، ياراغلى آتسىشىقلارىنىڭ بولاندىغىنى و شول
آتسىشىقلاردا اوزى نينگ گۈرپە دوغانىنىي بىترىندىگىنىي مانگا دوقما اۇورە دىن حاتجا اجم (اونونگ دولى ادى
ھاتىچادى) كان گىز گوررونگ بىرە پىدى. بىزىنگ او باميزان ايلكىنچى گىز آتناجان آخون يارالى توركمىنلىرىنگ
آدىندان وکيل بولوب تأهران، مجلسە كىرىدى.

من او باميزىنگ لالىكى دىم. سبائى اوج دوغانىنىڭ يكجه عايال دوغانىدىم. يانگى يدى ياشىمى دولدورامدە اجم
طواق بى بى او بىا مكتىبىنە آديمى يازدىرىدى. يۇنە موغاللىم پارس بولانى اوچىن، اونونگ غىزلارا يامان گۈز بىلن
غaraيانىدىغى حاقىندا گوررىنگ يايранسونگ بىرە دام- مىد شفىقىي، اوقوو گىتمىگىنىي خاداغان انتى. شوندان
سونگ او زۇمى بىلىپ دوقما داراق، سىنى كىسر يان يولداشىم بولدى.

اولى آ GAM ارجىب، او بىا مكتىبى تماملاپ، اوئى ايشلىرىنده دادمە كمكچى بولوب قىلدى، اورتاجى آ GAM حاجى
بردى، تۈولىمە او قۇونى دوام اتتىرىدى و يوقارى او قۇو جايى تماملاپ، حاضىر او باميزدا مو خاللىمچىلىق ادىلار. بىز
اورتاخال بىر ماشغالادىق. شول سېلپىن دوقما دوقاپ، حاجى بىردى نىنگ او قۇوينا كمك بىرە بولوبدىم. گۈرپە
باللىم عاظىم جان- دا اجم پاخير يو غالاندان سونگ او قۇونى دوام اتتىرىپ بىلەدى. اجم پاخير ١٣٥٣ - نجى
يىنلادا (1974) من تازە گلىن بولامدا آغىر كىسل ضرارلى آرادان چىقىدى. اول پاخير منىنگ آجى ھم سۆيچى
گونلىرىمى پايلاشىپ بىلەمان آرمانلى ياغتى جاھان بىلن حوشلاشملى بولدى.

گلین بولوپ دورموش قوروشيم!

اويميزينگ ۱۰ كيلومتر گوندوغاريندا يرلشيان أولى آريق اوباسيندا دايزاملا رياشياردى. چيقاتيم اجكه بيلن دوقما گون ساليشيارديم. اول گلېپ منينگ حالىمى، من هم بارىپ اونونگ گاليسينى دوقاشيارديم. مرجي چنان-دا ديسنگ شورتا، گۇونى آچىق غىزدى. دكىشىمە كەمىنى قويماياردى. گىجه لرىنه دوقىدان سونگرا اول بير گورسنسنگ پلان يىكىدىنگ آغزينا اوئىكە نىپ، بير گورسنسنگ ارك اشىكىنى گىپ، گولمە دن كىھە يەنقاردى. آى آيدىنگ سۆيت يالى يالى گىجه لرده، تامىنگ ايوانىندا اوتروپ، اوتن- گچن يىكىتلىرى سينلاردىق. ايندى من اييام ۱۸ ياشىمدادىم.

بىرگون دوقما دوقاپ اوتونان ماحاليمىز بير يىكىت گلېپ، آرمامىزى بىردى. شوندا من ايلكىنجى گزك حاجىميرات بىلن دوشوشدىم. بير آرقا آيلانان چيقاتيمىز بولىار. اول يانگى دانشگاه گچىپ، او با آراسىندا پوزلىجا گزىياردى، اوزونه گۇونى بىتىاردى. شوندان ايكى يىنل سونگرا حاجىميرابىنگ داده سى، او مچالى دانى بير گىجه بىزه گلېپ، دادم بىلن قودا- غارينداشلىق حاقىندا گوررينگ اندى. شوندا بير سۆز منىنگ يادىمدا قالدى- اگر اونى تىز اوپرمسىم، پارس غىزينا اوئىلنمىخىم- دىپ، او مچالى دانى گوررينگ بىرىپدى. "حوداي يازان بولسا، نصىباتىڭىز بار بولسا آلارسىنگىز" دىپ، دادم جوغاپ بىردى.

من اويمىزدا كاكا دىين يىكىدى حالا ياردىم. اونونگ بىلن دورموش قورماق بارادا خىال قوشومى اوچورىياردىم. يۈنە توركمىننگ چىكىنچىلىكىمى، اوتناجانگلىقىمى، يا- دا قورقدانمى، بىلەم دىم، بلکى- ده بولارينگ أهلىسى سىاپ بولوپ، من يورك دويغومى اجه مە يا- دا داده مە آيدىپ بىلەم ياردىم. هر گىر اوپادا طوى بولاندا، قىزلار بولوپ، تامىنگ ايوانىندان اورتادا رقص/ تانس اديان يىكىتىرە سرادىياردىك. حاجان- دا قاقا اورتا چيقاتدا غىزلار مانگا قاراپ: "سنگى- ده، سنگى" بولوشاردىلار. بيرپادا- دا گويچلى اركى پنجه سى بوغازىما آيلاتىاردى، گورسنسنگ دوغانىم حاجى بىردى دىر: "تىز اوئىه خايت، نامە بولوپ دوورسینگ" دىپ حاييبات آتاردى. شىئىلە ليك بىلن من، قاقا، قاقا. دا مانگا نصىب بولمادى، اقبال هريمىزى بير غاپيدان ألتىدى. قاقا ياقين غارينداشى نىنگ غىزى، من بولسا حاجىميرات بىلن دورموش قورمالى بولدوق.

حاجىميرات ماشات دانشگاسى نىنگ اوچونجى يىلنى تىماملاپ دوقىنچى يىلنى باشلاندا بىز ماشادا گوچۇپ گىتىدىك. شول يerde- ده حالقا دوقاپ اونونگ اوقوونا كمك ادردىم. شاه رژىمىمى آغداريمازدان بير بىل اونگ بىز اىزىينا ماشادا اىشلماگە كىن اىكى سانى توركمىستانلى- آتا بىرىف هم- ده قوربان آقانىازوف بىلن تانىش بولدوق. او لا ر سوروى نىنگ اترىك درىاسى نىنگ اوستوندە قوروليان كۈپرى نىنگ مەندىسلرى حۆكمىنە شوروو نىنگ ماشادتاقى بىعە شرتكى- اينكۇستراخ اداراسىندا يولباشچىلىق ادىاردىلر.

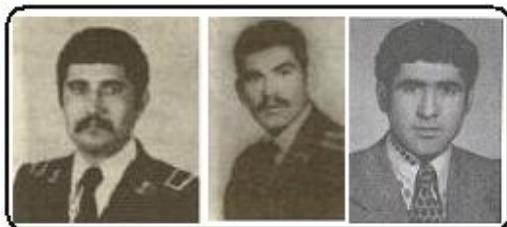
شاه رژىمنە غارشى توران غوز غالانگ طوپانى!

دىندارلارىنگ شهرى بولان ماشاتدا شاه رژىمينە غارشى تظاهرات دىيسنگ گوچىلىدى. كۈچا چىقار يالى دالدى. بىر گزك چۈرك آلايىن دىپ اير بىلن چۈركچا اوغراما، منىنگ توركمەن اشىكىمە ناگىلە بولوپ، اونونگ غاراچادر دالدىكىنە غارشى چىقان بير شايى مسلمانىنگ ھجومىنە اوچرايدىم، يۇنە اوئىپ باريان بىرىسى كمك ادىپ، منى اول فانات آدمى نىنگ اليىن حالاصل اندى. شوندان بىرنائچە واقت اونگ ساواك اوئيمىزە دوكولىپ، حاجىميرادى آلىپ گىتىدى، اول اىكى گوندن سونگرا، آغىر ياداوا ياغدىدا دولانىپ گىلدى، ساواك اونونگ سوونىنى مازالىجا سىقىپ، حورلاتا منگە ياردى. دانشجولار تحصن ادىپ باشلايدىلار، دانشگاه ياپىلاندان سونگرا اويا- اولى آريغا دولانىپ غايتمالى بولدوق.

توركمىصرانىنگ اركىنلىك او غروينداقى گورشى!

محمد رضا شاتىنگ رژىمى آغداريلاندان سونگ توركمىنارىنگ اركىنلىك او غروينداقى گورشى حاص- دا باد آلدى. تازە اسلامى رژىم حالقىنگ عادالاتلى گورشىنى ياسىپ ياتىرماق اوچىن اورش اودونى توتاشدىرىدى. شىئىلە

لیک بیلن کومت قاویزینگ بیرینجی اورشی باشلاندی. شوندا اوچ سانی گرچک دوغان او غلاتلاریم، چنار یالی بیگیتلر، حکیم، نوری و قوربان(آرقا) نینگ عمر ئانپلاری ایر غیریلدی.

ساغدان: حکیم شفیعی- نوری شفیعی- قوربان شفیعی (آرقا)

هنیز بو گرچکلرینگ حاسراتى يۈرە گىمىزى غىيم- غىيم دوغرايارقا يىننە بېر آيلىغانچ حابار بوتىن صاحرأنى ياسە بوغدى. اول- دا دورت قەرماتىنگ شىرلى- ماغتىم، سوئيون و طواق مائينگ ناماراتلارچا اوغۇرلانىپ شەيد ادىلمىكىدى. بېز حايال ادمان يولما ساليانه اوغرادىق و شىرلى نىرسىستانىنگ جىالاتىش مراسىمنە غاتناشىقى. شوندۇ اوبىدان اوغرامافاق، اوپا شوراسى نىنڭ تايىلارلان پلاكاردلارىنى- دا آلىپ كېتتىك. اولارىنگ بېرسىنده: "يوق بولسۇن يالان سورالار، ياشاسىن حاقيقى سورالار" دىين يازغۇ باردى. بېز شول مراسىمنە كۆپ صورات ئىلىدىق، يۈنە سونگرا اوپومىزىنگ بارلانجاغىنى چاق ادب اوپارىنگ بېرتۇپارىنى يەر گۆمملى بولۇدق. شوندۇ شول صوراتلار ضالىلاندى. اولارىنگ آراسىندا تأسىن بېر صورات باردى. شىرلى پاخيرىنگ دادە سى بىگ ماد آقا آغىتجاغى تىيمازى باغىرنا باسىپ، ساچچاغازىنى سىفلاپ هم داراپ دوروشىدى. غاراض شول صوراتلاردىن شو ايكىسى بوقاجامدا ساقلانىتىدىر.

شیرلی پا خیرینگ چایلانیش مراسمی

آی حاوادا ناتجك! دورموشدا سوچى گونلرینگ يانى بىلن آجي گونر- ده بوليار- دا. اولارينگ حايىسى بيرسىنى ياتلاجاق.

بوسغونلىق دئورى!

حاجىميرادىنگ "توركمىنلىنگ تارىخى" دىين كتابى چاپ بولاتدان سوننگرا حاكمىتىر مازالى اوونونگ داشينا چىپ اوغرادىلار. اساسى غىسىش شوندان عباراتدى: "سن بير تارىخچى، هر بير ينقاقدا اسلامى رېمى واصف اديان چىقىشلار ات، يوغسا سانگا گون بىرمه ريس" دىين أنهنگه اوونگا حاييات آتىلىاردى. اورتا مكتب مو غالىيمى بولوب ايشلىان حاجىميرات شاگىرلىرىنى جانى يالى قاوى گۈريلادى. كلاسا ماغتىمغوليدان قوشغولارى اوقاپ، غوشغى اوقاماغى اووردىاردى، شاگىرلىرىنى شاهيرىنگ مزارينا اق دوقايا آلىپ گىدிலەرى. طوى معركە لرده توركمىنلىنگ تارىخىندان و بويسانچلى و اقفالارىندا گوررونگ بىردارى. بو زاتلار بولسا رېزىمنىڭ اونسوندن دوشىمه ياردى. غىسىشلار حاصل- دا ارتىاردى. شول سېلەن ۱۳۶۸ - نجى يىلىنگ ۱۷ - نجى مهر/ ۱۹۸۹ - نجى يىلىنگ ۵ - نجى اكتىابر آغشامى سرحدن آشىپ، توركمىنستان سىيغىنمالى بولدوق.

بوسغونلىق يىلىندا باشدان گچىرن حاسراتلى گۇنلرимى بير- بير ياتلاجاق بولسام اولى كتاب بولجاق.

حاجىميرات بو باردا "اترك يىنگ غايراسىندا" دىين كتابىندا دولى گۈريلينگ بىريار. اشىشىمە گۇرا اول بو كتابى مانغا ھۆدورلەپدىر. توركمىن تلوىزىيونى ايكى گۈرك حاجىمدادى استوديو چاغىرىپ اوونونگ بىلن صحبتىشلىك قورنادا، ك ئى بىزە غىسىش گۈركىپ، توركمىنستاندان چىقىپ كىتملى دىكىمېزى آيتى. چاره سىز ۱۹۹۰ - نجى يىلىنگ آگوستىندا سوندە سىيغىنديق. بير يىلاندا سوننگرا بىزە اوترۇم روغصادىنى بىردىلر.

تازە يورت، دىلى، داپ- دستورى ھەم زادى منىنگ اوچىن گىنگى. ساغ بولسونلار، مانغا اوقاماغا، حاطلى- سوادلى بولماغا مەكىنچىلىك بىردىلر. سوندە ۸ يىن غالانىمېزدان سوننگ حاجىميرات آزاڭىزى راديوسىنا ايشە چاغىرىلادى و ۱۹۹۸ - نجى يىلىنگ ژۇن آينىدا پراڭا گۈچۈپ كىتملى بولدوق.

دورموشىنگ يىنه بير آجي شارپىغى!

پراڭ مانغا سوندەن- دن گىنگ- تانگ يورتى. بو يerde اوزالقى سوسيالىيستىك دوزگونىنگ ميراثى هنizم حكم سورىياردى. من ياغدايا آصلا اورنىشىپ بىلمە ياردىم. اوستە سىنه رادىودا يىشلە يان بير- ايكى سانى توركمىنلىنگ ماشغالاسى بىلن- ده دوشۇنىشىپ بىلمە ياردىم. سىبابى توركمىنصرادا اونۇپ- اوسىن بىرىسى بىلن اولارىنگ آنگ- دوشۇنجه لرى نىنگ آراسىندا دىيىسىنگ. دىيىمه سىنگ پارخ- تاپاوت باردى. شىنلە ياغدايى منى جمعىيەتن بىر اوزنگىلىگە ايتىياردى. يان بولداشىم بولسا ترسىنە پراڭ يىنگ ھزىلىنى گۈريلاردى. دورا- بارا منى اوونودىپ باشلادى. آرامىزا ساۋىقلقىق آرالاشىاردى. آخرقى نىتىجە ده آيرىلىشماخىمېزى آلىپ گىلدى. شىنلە لىك بىلن من ۲۰۰۵ - نجى يىلدا يىنه سوندىنگ گوتىبرگ شەرىئەنە اورىلىپ گىلدىم. جاي تاپماق اوچىن نوبت دا دورمالى بولدو، غاتى كۆسندىم ساغبولسونلار آينا بىلن روقيه مانغا كان كىك اتىلىر. ۲۰۰۷ - نجى يىلدا اوپلى- جايلى بولدو، هم ده اگىرمە. دوقما فارىگىندا ايش تاپدىم. يانگى آرقاما يىن چالدى بىبىپ باشلامدا ۲۰۰۸ - نجى يىلىنگ اكتىابرىندا- آرازا بايرامى گونى ايشدن گىلاركام كۈچە ده اوزومدن گىدىپ يېقىلىپدىرىن. دررو كسل حانا آشىريارلار. گۈرسە لر بە يېنىمە تومار/ غەدە بار اكن. عمل ادېپ اونى ئىسالار- دا دولى قوتولوب بىلمە دىم. بولگونر بولسا شول كىلىنىڭ دردى حاصل- دا گويچىلنىيار..... موندان آرتىق بىر زات آيدىپ بىلچى داڭ. ساغ بولسون محمدسعيد و آمان گلىن، گىچە لرىنى گوندىز ادېپ يانىما گلىپ، دردىمى پايلاشىارلار، يوغسا- دا آرادا حاجىميرات- دا گلىپ گىتىدى. آى من- أ يادايم، غالانىنى يىنه بير گون آيدارىن.

گوتىبرگ
 ۲۰۰۸ - نجى يىلىنگ نويابر آىي نىنگ ۳۰ - ي